

חבל נחלתו

וי"ט שחרית וכן במוסף מפני טורח צבור". משמע שדוקא ש"צ אין מחזירים בטעות משום טירחא דציבורא אבל יחיד חוזר. ועי' בית יוסף (או"ח סי' קכו אות ג) שדן בכך. ו. אמנם נראה למסקנה שכיון שהראשונים חלקו בכך ורובם סוברים שאין חוזר בטעות בתפילת המוספין כאשר הזכיר את מוספי היום. וכן האחרונים חלקים בכך ודעת רובם נוטה שלא לחזור, וע"כ אל יחזור.

לחזור ולהתפלל". וכך מסיק להלכה ולמעשה.

ויש לסייע לדבריו מס' מנהג מרשלייאה (תפלת ראש חדש עמוד 109) שכתב בתוך דבריו: "אבל שליח צבור שטעה אין מחזירין אותו אבל אם טעה במוסף או במנחה חוזר. ואם לא עקר רגליו חוזר לעבודה ואם עקר רגליו חוזר לראש".

וכן מהסמ"ק (מצוה יא) שכתב: "בכל מקום שיחיד חוזר ומתפלל כשטעה ש"צ חוזר ומתפלל כשטעה חוץ מ"ח שחרית ובשבת

סימן יט

הדלקת נרות חנוכה קודם שקיעה

והמשיך: "הבעיה מחריפה בהדלקת נר ראשון בערב שבת. מברכים עליו 'שהחיינו וקיימנו לזמן הזה', כלומר כעת בעבורו כבר כ"ה בכסלו, ואינו יכול להתפלל מנחה של כ"ד בכסלו!"

ומסיים: "אולם בחנוכה כאשר אין אפשרות לפתור את הבעיה בצורה כזו אין מניין למנחה גדולה – אנו סומכים בשעת הדחק על הסברה שאפשר להתפלל תפילה של חול גם לאחר שהלילה התחיל בעבורנו". ב. ולעניות דעתי דבריו אינם מבוססים, וממילא הקביעה שקבע שלכתחילה בע"ש צריך להתפלל מנחה גדולה קודם הדלקת נרות חנוכה, ורק בגלל שזו שעת הדחק מתפללים מנחה לאחר שהדליק נ"ח מפני שהתחיל כבר הלילה – קביעה זו אינה נראית לי.

ג. בסוגיות העוסקות בהדלקת נר חנוכה לא נאמר זמן הדלקתה כתלוי ביום או

א. בעלון "מעייני הישועה" (לפר' וישלח תשס"ז) נדפס מאמר בהלכה של הרה"ג יעקב אריאל שליט"א ובו כתב: "לפי ההלכה אדם יכול להתחיל לקיים מצוות הקשורות בלילה מפלג המנחה, וזמן זה ייחשב לו כלילה. אלא שאם עשה כן, אינו יכול להתפלל מנחה אחר הדלקת נרות, שהרי יש כאן סתירה מיניה וביה – הרי מבחינתו הסתיים היום הקודם, ואיך יוכל להתפלל מנחה של חול!..." קביעה זו משליך הגר"י אריאל אף על הדלקת נרות חנוכה ומקשה כיצד ניתן להתפלל מנחה לאחר הדלקת נרות חנוכה. בהמשך כותב: "פתרון זה (=להתנות שאיננו מקבל שבת בהדלקה) יתכן רק בקבלת שבת שבה אדם יכול להתנות שעדיין לא יקבל עדיין שבת. אך בנר חנוכה לא מצאנו אפשרות של התניה, ברגע שאדם מברך על הדלקת נר חנוכה הוא רואה את עצמו כמי ששקעה עליו החמה..."

סוכה לעצמו או' ברוך שהגיענו לזמן הזה, נכנס לישב בה או' ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה... העושה לולב לעצמו ואומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, כשהוא נוטלו או' ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב, וצריך לברך עליו כל שבעה. העושה ציצית לעצמו או' ברוך שהחיינו, כשהוא מתעטף או' ברוך אשר קדשנו במצותיו וציוונו להתעטף בציצית, וצריך לברך עליהן בכל יום. העושה תפילין לעצמו ואומר ברוך שהחיינו, כשהוא מניח ברוך אשר קדשנו במצותיו וציוונו להניח תפילין..."

המדובר הוא במצוות אשר מכינים מכשיר מצוה לעשייתן, ולפי התוספתא, וכ"כ בירושלמי, מברכים על עשיית מכשיר המצוה. (ואנו לא נוהגים כן עפ"י הבבלי).

וכתב על כך הרא"ש (סוכה פ"ד סי' ב): "והאידנא לא נוהג לברך שהחיינו בשנת עשייה אלא בשנת נטילה..." הא קמן שברכת שהחיינו קודם קיום המצוה, בהכנת מכשיר המצוה, מעיקר הדין פוטרת אף את הקיום. וכן כתב הרא"ש (שם סי' ג) לגבי שהחיינו על יום טוב בסוכות: "וי"ל כיון דסוכה מחמת חג עשה, סברא הוא דזמן דידה אע"פ

בלילה¹, ניתן ציון זמן בלבד: "מצותה משתשקע החמה".... ציון זמן זה קובע זמן להדלקה, אך לא בואר שההדלקה צריכה להיות בתחילת הלילה. אפילו הטעם המופיע בפוסקים ששרגא בטיהרא מאי מהני אינו מופיע בש"ס ביחס לנרות חנוכה, אלא הטעם המופיע הוא פרסומי ניסא.

וע"כ הקישור שקבע הגר"י אריאל בין הדלקת נרות חנוכה לכך שמצות הדלקתם בלילה, וממילא זה שעם ההדלקה נקבע שהסתיים היום והתחיל הלילה, לענ"ד, אינו מבוסס². אמנם נזכר בגמרא (שבת כג ע"ב): "אמר לה רב יוסף: תניא (שמות יג) לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש, ועמוד האש משלים לעמוד הענן. סברה לאקדומה, אמר לה הוא סבא: תנינא, ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר". אמנם זה נאמר בנר שבת ולא בנר חנוכה, כמפורש ברש"י. (ולהלן נביא מי שמשליך זאת על חנוכה).

ד. אף הקביעה כי אין לברך שהחיינו קודם המצוה אינה ברורה לדעתי. מצאנו שמברכים שהחיינו קודם מצוה.

בתוספתא ברכות (פרק ו' הל' ט, י) נאמר: "העושה כל המצוות מברך עליהן. העושה

1. ורק בזמננו הראשונים אמרו שיכול להדליק כל הלילה.
2. ומצאתי בדומה לדברי הגר"י אריאל בס' המנהיג (הל' חנוכה) שכתב: "משתשקע החמה כשקיעת חמה דתענית, דאמר שמואל כל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו שמיה תענית, דהוא צאת הכוכבים דמעלות השחר ועד צאת הכוכבים יממא הוא כדכתיב קרא בעזרא ומייתנין להו בריש ברכות, דמשקיעת החמה עד צאת הכוכבים ה' מילין כדאמר בפסח שיני וחזי כשרגא בטיהרא וליכא פרסומי ניסא אלא משקיעת החמה הראשון ואילך. אב"ן". אולם גם הראב"ן (בעל המנהיג) לא ראה בזמן זה קביעה שבו מתחיל הלילה, ובהמשך לגבי הדלקה בע"ש כתב במפורש: "אך אם לא קיבל עליו את השבת יוכל להדליק את שלחננו (=במלה אחת) דלאו בהדלקה תלייא מילתא, אלא בהבדלה תלייא מילתא... הרי כשלא שבת בהדלקה מותר לעשות מלאכה"..." וא"כ ה"ה לתפילת מנחה אי"צ להתפלל דוקא מנחה גדולה.

חבל נחלתו

מציאות של הדלקה קודם שקיעת החמה. ואין הנר נר חולין ואסור ליהנות מאורו. ו. בחיל' הר"ן (על הר"ף שבת ט ע"א) כתב: "מצותה משתשקע החמה – לאו למימרא שלא היא ראשי להדליק קודם זמן זה דשבת יוכיח שצריך להדליק קודם שקיעת החמה לרבה דאמר בשלהי פרקין משתשקע החמה הוי בין השמשות, אלא עיקר מצותה קאמר ואם רצה להקדים – מקדים. אבל מדברי בעל הלכות ז"ל נראה דדוקא נקט משתשקע החמה ובערב שבת נמי מדליק אחר שקיעה וכרב יוסף דאמר משתשקע החמה עד שהכסיף העליון והשוה לתחתון יום". הא קמן שמביא ראיה משבת, אבל משווה דין חול לשבת לעניין הדלקה קודם שקיעת החמה, ומביא שיש ראשונים שאסרו. אולם אף לשיטתם נראה שהאיסור להדליק קודם שקיעה אינו נובע מחמת שמצותו בלילה ולא ביום אלא בגלל הקפדת הגמ' על הדלקה בשקיעה דוקא³.

ובעל אורחות חיים (הל' חנוכה) כתב: "וכתב הרשב"א ז"ל דלאו דוקא שאם רצה להדליק סמוך לשקיעת החמה הרשות בידו דהא איכא פרסומי ניסא וכענין שאמרו בנר שבת דעמוד הענן משלים לעמוד האש אלמא סמוך לשקיעת החמה ניכר דלצורך שבת מדליק ודכוותה הכא". ובהמשך כתב: "ומ"מ מי שהקדים אפילו בחול מפני שהוא טרוד יצא והוא שיהיה בפלג מנחה⁴ אחרונה..." וכן הביא מדבריו בב"י (סי' תרעב).

שבירך בחול פוטר זמן החג". וכן כתבו תוס' (סוכה מו ע"א ד"ה נכנס). ממילא אף לגבי מצוה דידן אם בריך שהחיינו קודם המצוה בכונה לפוטרה יצא, ואין מברך שוב שהחיינו.

והקשה על דברי הרב מנחם ליבמן מעירובין (מ ע"ב) שם הגמ' אומרת שאם יסדר ברכת שהחיינו על הכוס ביום כיפור שוב לא יוכל לשתותו משום שכבר קיבל עליו את היום. ונראה לענ"ד שיש לחלק בין ברכת שהחיינו על היום כשנאמרת בפני עצמה, לבין ברכה על מצוה שברכת שהחיינו יכולה להיאמר קודם קיום המצוה כפי שכתבו תוס' והרא"ש.

ונדון מעט בהדלקה קודם שתשקע החמה.

ה. נאמר במסכת סופרים (פ"כ ה"ב): "מצות הדלקתו, משתשקע החמה ועד שתכלה רגל מן השוק, ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר, לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם. ואם הדליקו ביום, אין ניאותין ממנו, ואין מברכין עליו, שכך אמרו, אין מברכין על הנר עד שיאותרו לאורו". בגמ' במס' שבת הובאו חלקים מהבריתא בשני מקומות (כא ע"ב, כג ע"ב). וכאן מזכיר את הפסוק בשונה מהגמ' ביחס לנר חנוכה (והביא את הבריתא בערוך השלחן). החלק השני של הבריתא: "ואם הדליקו ביום" וכו' לא הובא בסוגיא ואף לא בראשונים. אולם נלמד ממנו שישנה

3. ואולי שיטת הגר"י אריאל מתבססת על שיטת בה"ג, שהיא לפי הראשונים אף שיטת הר"ף והרמב"ם שלא הזכירו במפורש הדלקה קודם שקיעת החמה. אולם לא נראה שקפידתם היא על הדלקה בתחילת הלילה אלא מתוך הצמדות לקביעת חז"ל "מצותה – משתשקע החמה". וכפי שכתבו נושאי הכלים שהרמב"ם השליך את 'ובלבד שלא יקדים ולא יאחר' משבת על חנוכה.
4. פלג המנחה אינו מדברי הרשב"א אלא מסקנת האורחות חיים.

יש מי שאומר שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה ולמעלה, ובלבד שיתן בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק". והוסיף הפרי חדש על הדעה השניה שידליק בברכה, ולא מצאנו שהתנו שיתפלל מנחה קודם וכד'. ולמש"כ מפלג המנחה הוסיף הפר"ח שאם הדליק לפני כן לא קיים מצות נר חנוכה וברכותיו הוי ברכות לבטלה. וכאמור, דברים אלו מקורם באורחות חיים אבל הר"ן והש"ג לא הזכירו כלל פלג המנחה. נראה איפוא, שהרבה פוסקים מסכימים שמותר להדליק נר חנוכה בברכה קודם שקיעת החמה ובתנאי שישים כמות שמן הראויה לדלוק כחצי שעה אחר שקיעה, ואין הם מחשיבים זאת כתחילת הלילה, וממילא אם הוא נצרך יוכל להתפלל מנחה אחרי כן. ופלג המנחה שהוזכר, פרט לפר"ח שמזכיר זאת לעיכובא הרי בראשונים וברוב האחרונים יש בכך מעין עצה טובה, אך לא זמן המחייב. ונעסוק בהדלקת נרות בערב שבת, בה לכו"ע מדליקים קודם שקיעה"ח.

ז. בה"ג כתב שבע"ש ידליק של חנוכה קודם נר של שבת מפני שבהדלקת נר שבת מקבל עליו שבת ונאסר בהדלקת נר חנוכה. ולדברי הגר"י אריאל יש בכך סתירה שהרי בהדלקת נ"ח כבר לילה ואיך מדליק נ"ש? וכתב על כך שבלי הלקט (ענין חנוכה סי' קפא): "וכן מצאתי בתשובות הגאונים ז"ל שהשיבו על דברי ה"ג, ודאי אורח ארעא לאדלוקי דחנוכה ברישא והדר לאדלוקי של שבת למהוי ברכה קרוב לקיבול שבת. **ולעולם כי מדליק של שבת לא מיתסר במלאכה** אם יש שהות ביום ומן שש תקיעות שתוקעין ערב שבת נמי מיגלי שאף אחר הדלקת הנר לא חלה עליהן שבתא, דתניא שלישית

וכן שלטי הגבורים (שבת ט ע"א אות ג) כתב: "רוב הפוסקים מסכימים דיכול הוא להדליק נר חנוכה קודם שקיעת החמה דלא נאמר דזמנה עם שקיעת החמה אלא למצוה ולא לעיכוב. ומדברי מיי' פ"ד מהל' חנוכה כתב להדיא דאין מדליקין נרות חנוכה קודם שקיעת החמה וכן יש לדקדק מדברי רבינו". וקצת משמע מדברי הרמב"ם (הל' חנוכה פ"ד ה"ה): "לא מאחרין ולא מקדימין" שסמך על דברי ההוא סבא (שבת כג ע"ב): "ובלבד שלא יקדים ובלבד שלא יאחר", שנאמרו לגבי שבת אף לגבי חנוכה.

וכן בתרוה"ד (סי' קב) שאל אם הדליק בע"ש קודם שקיעה וכבתה, האם זקוק להדליקה, וענה שאין זקוק להדליקה ומברך עליה בהדלקה המוקדמת אע"פ שהנר כבה עוד קודם שבת.

ובכלבו (סי' מד) כתב: "וקודם זמן זה לא ידליק דהוי כשרגא בטיהרי, ואחר זמן זה ג"כ לא ידליק דליכא פרסומי ניסא שהרי נכנסו כל העם בבתיהן. ואיכא מאן דאמר דקודם זמן ואחריו ג"כ אם הדליק אינו מברך... ומכל מקום מי שהקדים אפילו בחול שהיה טרוד והוא שיהיה בפלג המנחה האחרון דלא חמירי מהבדלה דאמרין רב מצלי של מוצאי שבת בשבת ואומר הבדלה על הכוס מיהו צריך שיתן בה שמן יותר משעור הדלקה כדי שתדלק הנר עד דכליא רגלא דתרמודא".

והלבוש (סי' תרעב ס"ב) כתב: "מי שהיה טרוד לצאת לדרך או כה"ג יכול להקדים ולהדליק מעט קודם שקיעת החמה כגון מפלג המנחה ואילך שהוא זמן תפילת ערבית לדידן..."

ובשו"ע (או"ח סי' תרעב ס"א) פסק: "אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה, אלא עם סוף שקיעתה, לא מאחרים ולא מקדימים.

חבל נחלתו

אחד מהן, יוכל השמש להדליק הנשארים, והש"צ יתפלל (מהר"ל). וא"כ היה מנהג שבביכ"נ מדליקים נ"ח קודם מנחה בע"ש, וכמובן אין הכוונה למנחה גדולה, אלא לפני מנחה הסמוכה לקבלת שבת. ואמנם הדלקת נ"ח בבית כנסת היא רק לפרסומי ניסא ואולי אין להביא ממנה ראיה על מנהג המצוה עצמו, אולם לגבי תפילת מנחה הדברים ברורים שהיו נוהגים בתפילת מנחה קטנה סמוך לכניסת השבת ואחר ההדלקה בבתיים.

והוסיף המגן אברהם (סי' תרעא ס"ק י): "קודם מנחה – וכ"פ רש"ל ובד"מ כתוב ואין אנו נוהגין כן אלא מדליקין בין מנחה למעריב. ונ"ל דאם הוא סמוך לחשיכה וטרם שיבואו מנין לבה"כ יתקדש היום יברך וידליק מיד דמ"מ איכא פרסומא ניסא כשבאים אח"כ לבה"כ, ודמי למדליק ברחוב בשעה שאין שם איש ואח"כ באו אנשים, וכ"ה במהר"ל שהדליקו טרם בואם לבה"כ". וכ"כ במשנ"ב ס"ק מז.

ומה שהוזכר בפוסקים על הדלקת נ"ח אחר תפילת מנחה הוא משום שבמקדש היה תמיד של בין הערביים קודם את הדלקת הנרות.

מסקנה

נראה שבשעת הדחק יכול להקדים ולהדליק נר חנוכה מפלג המנחה הן בע"ש והן בחול ולברך, ובתנאי שמניח מספיק שמן שידלק עד חצי שעה אחר שקיה"ח, ויכול להתפלל מנחה אחרי כן הן בחול והן בע"ש.

להדלקת הנר כר' נתן ושוהה כדי לצלות דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת"...

הא קמן, שבנר חנוכה כלל לא הסתפקו, לא המחייבים להדליקו קודם נ"ש ולא המתירים להדליקו שאין בעיה בהדלקתו המוקדמת מצד שמחיל על עצמו את הלילה. וכן כתב הרשב"א (ח"א סי' אלף ע').

וכ"כ הטור (אורח חיים סי' תרעט): "כתב בה"ג נר של שבת ושל חנוכה ידליק של חנוכה ברישא דאי מדליק של שבת ברישא איתסר ליה לאדלוקי של חנוכה דהא קבליה לשבת והתוספות כתבו שאין הקבלה תלויה בהדלקה ויכול להדליק של שבת תחלה ואח"כ של חנוכה כל זמן שלא קבלו לשבת".

וכן עונה על דברי בה"ג, רבנו ירוחם: "ואם יש לו להדליק נר שבת ונר חנוכה מדליק של חנוכה תחילה שאם הדליק נר שבת כבר הוא נאסר להדליק עוד משום שכבר קבל עליו שבת – כך כתב בה"ג ונחלקו עליו שאר הפוסקים דאפילו הדליק נר שבת לא קבל עליו עדין שבת"...

מתבאר כי הן לפי בה"ג המחייב הדלקת נ"ח קודם נ"ש, והן לפי החולקים על טעמו מדליקים בע"ש נ"ח קודם שקיעה, ולא חששו לתחילת הלילה בהדלקה, ואף לא לתפילת מנחה לאחריה, ולא העירו בענין שהיינו קודם לילה.

ח. יתר על כן, פסק הרמ"א (סי' תרעא ס"ז): "ונוהגין להדליק בבהכ"נ בין מנחה למעריב; ויש נוהגין להדליק בערב שבת קודם מנחה (כל בו ואבודרהם); ואם רוצים למהר להתפלל לאחר שבירך הש"צ והדליק

הדלקת נר חנוכה לפני השקיעה — תגובת הגר"י אריאל רב העיר רמת גן

מכיון שבנושא זה היה בינינו מו"מ ברצוני להאריך קצת. בשערי תשובה אורח חיים סימן תרעט הביא את הבר"י שכ' בשם מהר"ש אבוהב תשו' כת"י: יש לזהר להתפלל מנחה בע"ש של חנוכה ואח"כ להדליק נ"ח כי תפילת מנחה נגד תמיד של בין הערבים ונ"ח זכר לנס הנעשה בנרות המנורה הנדלקת אחר תמיד של בין הערבים עכ"ל.

בפרמ"ג סי' תרעא בא"א ס"ק י דייק מלשון המג"א שבביתו יתפלל קודם מנחה ואח"כ ידליק את הנרות משום שמפלה"מ הוי לילה ואם ידליק את הנרות לפני מנחה הוי כרתתי דסתרי.

מדברי המהר"ש אבוהב משמע שלא חשש לטעמו של הפרמ"ג ולדעתו אין כאן תרתי דסתרי, אלא טעם אחר, משום שבמקדש תמיד של ביה"ע קדם להדלקת הנרות. מדברי שניהם עולה שיש להקדים את תפילת המנחה להדלה"נ. ובכ"ז נלענ"ד שיש נפ"מ ביניהם לעניין דיעבד או בשעה"ד. לדעת המהר"ש אבוהב רק לכתחילה ראוי לנהוג כמו במקדש אולם בדיעבד אין הדבר מעכב. משא"כ לדעת הפרמ"ג שיש כאן תרתי דסתרי גם בדיעבד אין להתפלל מנחה אחרי הדלה"נ.

ואולי שאלתנו תלויה במחלוקת הפוסקים אימתי זמן הדלקת נ"ח. הסוברים שזמן הדלקת נ"ח הוא עם השקיעה הראשונה (עין ביאור הגר"א או"ח סי' רסא) הרי עדיין לא הגיע לילה ובכ"ז זה הזמן שנקבע, וע"כ צ"ל שמכיון שהדלקת הנר ניכרת כבר באותה שעה הדלקה עושה מצוה ולא המשך הזמן שהנר דולק. ואין צורך שהדלקה תיעשה בתאריך מסויים - כגון כה בכסלו - אלא שתיעשה בזמן הראוי להארת הנר, סמוך לכה בכסלו. ולדעה זו אדם המדליק מוקדם לא קיבל על עצמו שום תאריך וממילא גם לא החיל על עצמו דין לילה, כי אין צורך בתאריך מסויים לנ"ח.

אך מ"ד שזמן הדלקת הנר הוא עם צאה"כ י"ל שזמן ההדלקה הוא בלילה דווקא וא"כ יש צורך בתאריך מסויים דווקא והמדליק קודם ע"כ קיבל על עצמו לילה.

ומקור המחלוקת הוא מה שאמרו בברייתא: משתשקע החמה (שבת כא ב) בפירוש זמן זה נחלקו ראשונים:

(א) יש סוברים שהוא סוף שקיעה (ר"ת בס' הישר סי' קפא ובתוס' מנחות כ ב; וטוש"ע תרעב). שאילו בתחילת השקיעה עוד היום גדול, ונר באור היום אינו מועיל כלום, "שרגא בטיהרא מאי אהני"?

וגם בגדר זה של סוף שקיעה יש מחלוקת, יש ראשונים שפירשו שהוא שיעור מהלך שלשה מיל ורבע לאחר ששקעה החמה ונעלמה מעל האופק (עי' הגר"א רסא שכ"ד הרשב"א והר"ן שם שכ' שזמן ההדלקה הוא בתחילת בין השמשות לד' רבה, ולרב יוסף מתחיל ביה"ש כדי מהלך חלק שנים עשר ממיל אח"כ)

חבל נחלתו

ויש סוברים שהוא צאת הכוכבים (המנהיג הל' חנוכה סי' קמז; ב"ח והגר"א סי' תרעב בד' הטור) היינו, שיעור מהלך ארבעה - או חמשה - מיל לאחר ששקעה החמה מעל האופק. ולדעה זו זמן הדלקת הנר הוא לילה מוחלט לאחר שכבר מזמן אין אור והנר היה ניכר בעליל לכל הרואים הרבה זמן לפני כן, ובכ"ז עדיין לא הגיע זמן ההדלקה כי ההדלקה צריכה להיות בתאריך מסויים דווקא ולא קודם לכן.

וכתבו ראשונים לדעה זו שאם הדליק קודם לכן, אף על פי שיצא, אין כאן קיום המצוה אלא בצאת הכוכבים (תרוה"ד סי' קב).

ב) ויש מפרשים משתשקע החמה שאמרו הוא בשעה שהשמש שוקעת ונעלמת מהאופק (הגר"א או"ח סי' רסא ופר"ח סי' תרעב ס"א, ע"פ שיטתם שכל דיני שקיעה שאמרו הם בתחילת השקיעה. ועי' מעשה רב שמדליקים משתשקע החמה קודם צאה"כ ויש להדליק קודם תפילת ערבית). אע"פ שזמן זה הוא בין השמשות ואינו שייך ליום הבא ובכ"ז זהו זמן הדלקת הנר כי כבר מתחילים להרגיש בהנאת אורו.

יתרה מזאת, יש שכתבו שמשתשקע החמה היינו, שיעור הילוך שלשת רבעי מיל קודם שקיעת החמה והעלמותה מהאופק, שאף על פי שעדיין הוא קצת יום, כיון שהחשיך קצת אינו כ"שרגא בטיהרא", שבאותו זמן מתחילים בני אדם לשוב לבתיהם, ותמהים לראות נר דלוק בעוד יום, ויודעים שמחמת מצוה הודלק, ומתפרסם הנס בכך (יראים השלם סוף סי' רעד, והובא בקיצור בב"ח ריש תרעב).

לדעה זו ברור שאין שום זיקה בין התאריך לבין זמן הדלקת הנר ונמצא שמדליקים את הנר הראשון בכ"ד בכסלו ולא בכ"ה בו.

שאלתנו תלויה אפוא בשיטות השונות שהבאנו. לשיטת המצמידים את זמן הדלקת הנר לתאריך מדוייק ע"כ ההיתר להדליק את הנרות לפני הזמן משמעותו קבלת דין לילה לפני הזמן וא"א אז להתפלל מנחה. ולשיטתם של אלו שאינם מצמידים בדיוק לתאריך אלא סמוך לו אין בהקדמת הזמן משום קבלת לילה ולכן אפשר לדעתם להתפלל מנחה גם אחרי הדלה"נ. נפ"מ נוספת ממחלוקת זו היא, מה דינו של מי שעוזב את ביתו לפני השקיעה ולא יחזור לביתו כל הלילה, מהו הרגע הקובע את חיוב ההדלקה, השקיעה או לפנייה. אם השקיעה קובעת הוא לא היה בבית בזמן השקיעה. וגם אם ידליק נר לפני עזיבתו לא יצא בו יד"ח. אך אם זמן ההדלקה מתחיל לפני השקיעה מכיון שיהיה בביתו לפני השקיעה יוכל להדליק נר לפני עזיבתו ולצאת בו יד"ח

מסקנתי:

לכתחילה מן הראוי להתפלל מנחה לפני הדלה"נ. אך בדיעבד, או כאשר אין מנין למנחה מוקדמת אפשר להתפלל מנחה גם אחרי הדלה"נ. וכן כתב באליהו רבה סי' תרעט.